

Enric Prat de la Riba i Pere Muntanyola

Compendi de la doctrina catalanista

I La Pàtria

II Catalunya

III L' Estat espanyol

IV La confederació Catalana-aragonesa

V Agravis de Catalunya

VI Reivindicacions de Catalunya

VII Triomfarém?

I

La Pàtria

P. Quin es lo deber polítich més fonamental?

R. Estimar a la Pàtria.

P. Quína es la pátria dels catalans?

R. Catalunya.

P. Té algun fonament la distinció entre *pátria petita* y *pátria gran*?

R. Cap; l'home té una sola pátria com té un sol pare y una sola familia. Lo que generalment s'anomena *pátria gran* no es sinó l'Estat compost de varias agrupacions socials que tenen la condició de veritables pátrias.

P. Espanya no es donchs la pátria dels catalans?

R. No es més que l'Estat, ó agrupació política á que pertanyen.

P. Quína diferencia hi ha entre l'Estat y la Pátria.

R. L'Estat es una entitat política, artificial, voluntaria; la Pátria es una comunitat històrica, natural, necessaria. Lo primer es obra dels hòmens; la segona es fruyt de las lleys á que Deu ha subjectat la vida de las generacions humanas.

P. Quín exemple de la historia contemporánea fa palpables aquestas diferencias?

R. Lo de Polonia. L'Estat polonés morí quan los exércits d'Austria, Rusia y Prusia l'esquarteraren; més Polonia continuá y continúa sent l'única pátria dels malaventurats polonesos.

P. Qué es donchs la Pátria?

R. La comunitat de gents que parlan una mateixa llengua, tenen una historia comuna, y viuen agermanadas per un mateix esperit que sagella ab quelcóm d'original y característich totas las manifestacions de la seva vida.

II

Catalunya

P. Cóm ha de mirarse Catalunya?

R. Com la llarga cadena de generacions unidas per la *llengua y tradició*, que venen

succehintse en lo terror que avuy ocupém nosaltres.

P. La llengua catalana es idioma ó dialecte?

R. Es un idioma. La motejaren de dialecte, alguns per ignorancia, los altres per mala fé, considerantlo com una corrupció de la llengua oficial, que es la castellana.

P. No es donchs una corrupció del castellá?

R. Ben al contrari; la llengua catalana es més antiga que la castellana, y havia conseguit ja cert esplendor quan la castellana tot just comensava á donar senyals de vida. Aixó á part de que tenen una manera d' ésser diferent y fins oposada.

P. Qué es lo que caracteriza á la llengua catalana?

R. La concisió y sequedat de sas frases y modismes que van de dret y sense giragonsas inútils á la expressió de las cosas tals com son: ben al revés de las ampulosas formas de la castellana que gasta un temps preciós y un bé de Deu de paraulas pera expressar la més insignificant de las ideas.

P. No diuen vulgarment, los castellans sobre tot, que lo castellá es més dols y armoniós que la nostra llengua?

R. Ben cert que ho diuen, y á forsa de repetirho ho han fet creure á gran part dels nostres compatricis; altrament, las llenguas no tenen per objecte regalar las orelles com las passadas de rossinyol, sinó l' enténdres las personas, y per tant lo valor d' una llengua ha de midarse per sa precisió y exactitud més que per la seva armonía.

P. Però es veritat que sia més dolsa la llengua castellana?

R. Al contrari; ho es més la catalana, porque mentres la nostra té vuyt sons de vocals que forman una gradació suau é insensible, comparable á la que posseheix la llengua francesa, lo castellá té solsament cinch sons de vocals totas obertas, y es abundant en guturals com la *j* y la *a* clara, que l' aparionan ab las llenguas semíticas.

P. Com s' explica donchs que estiga tan generalisat entre los catalans aqueix erro?

R. Es comú á tots los pobles, porque naix de la condició del home, dexarse seduhir per lo atractiu ab que la novetat revesteix totas las cosas.

P. A quina altra causa déu atribuirse?

R. A la imperfecció ab que es parlada la nostra llengua per gran part dels catalans,

efecte de no havérsens ensenyat en las escolas.

P. Es cert, com han dit alguns, que la llengua catalana sols sia apte pera la literatura?

R. No. Fou la primera llengua neo-latina que s' usá en la ciencia filosófica; té una rica y complerta terminología jurídica que la fa adequada pera los estudis del Dret; las lleys de mar aceptadas per molts pobles, en catalá estavan escrites; en catalá deliberaren mentres visqueren las Corts Catalanas; y en catalá se dirigían á las Corts de la Confederació Catalana-aragonesa aquell enfilall de reys il.lustres, quan la Corona d' Aragó era la primera potencia del Mediterrani. Sa aptitud pera la vida política es, donchs, innegable.

P. Y en quant á las ciencias moderníssimas?

R. Tots los idiomas han enmatllevat sa terminología al grech y al llatí, y per lo tant al grech y al llatí pot etmatllevarla també la llengua catalana.

P. La legislació catalana es diferenta de la de Castella?

R. Abans del any 1714, ho era en tot: lleys políticas, administrativas, judiciales, civils, mercantils; avuy sols ho es en las civils.

P. Lo dret civil catalá es un dret foral com diuen los castellans?

R. No; porque *for* vol dir *privilegi*, *excepció* d' una regla comuna; y lo dret catalá no es una variant del dret de Castella, sinó un dret independent y complert, dintre lo qual hi ha també un *dret comú* ó general á tota Catalunya y un *dret foral* ó privilegiat propi de determinadas comarcas, com la Vall d' Arán, Barcelona, Camp de Tarragona, etc.

P. Qué es lo que caracteriza al dret civil catalá?

R. L' autoritat atribuïda á la costúm per la qual lo poble directament colobra á la formació del dret; la llibertat de testar, y la sólida organisió de la familia baix la base d' una autoritat paternal robusta y d' un patrimoni familiar permanent.

P. Y en quins principis se funda lo dret castellá?

R. Son radicalment oposats als anteriors: la negació de la llibertat de testar; la negació de la costúm; la exaltació de la ley escrita; la regulació minuciosa y excessiva que no dexa res á la iniciativa individual; lo rebaixament de la autoritat paterna, y una feble y disolvent constitució de la familia y son patrimoni.

P. Quína conseqüència se' n pot treure?

R. Que los dos sistemas jurídichs son tan oposats, que no poden reduhirse á un sol sense que l' un o l' altre sia sacrificat: com es impossible combinar lo *sí* y lo *no* en una mateixa cosa.

P. Quína altra conseqüència déu notarse?

R. Que los castellans, criats baix la influencia d' una l·legislació tan diferenta de la nostra, y plens de concepcions jurídichs tan oposadas, son ineptes pera l·legislar sobre nostre dret civil, y tot lo que fessen pera reformarlo, fins anant de bona fé, no daría altre resultat que la seva desorganización.

P. Quí déu cuydarse donchs del dret civil de Catalunya?

R. Unicament los catalans perque son los únichs que lo senten y conexen y están possehits de son esperit.

P. Quín es lo carácter de més relleu en la tradició científica de la nostra Pátria?

R. Una marcada tendencia á las ciencias experimentals y de carácter práctic, fins al punt que los contats filosops eminents de Catalunya han conreuhats á la vegada altres branques del saber humá, y dintre de la filosófica han seguit las corrents d' observació y análisis.

P. No hi ha un altre fet que, dintre d' aqueix ordre, manifesta així mateix lo temperament práctic de la gent catalana?

R. Hi es, y de gran eloqüència; lo desenrotllo dels estudis sobre dret positiu, y la manera tradicional y progressiva com s' han realisat las transformacions de la nostra vida jurídica.

P. Troba algun ressó en la esfera religiosa aquesta particularitat del nostre carácter?

R. Sí; los sants de la Nació Catalana gayre bé tots han estat, més que místichs, donats á la vida activa, desde Sant Paciá, l' ardorós bisbe de Barcelona, Sant Ramon de Penyafort y Sant Vicents Ferrer, fins al que en nostres dias fou canonisat, Sant Pere de Clavar, que morí propagant la fé cristiana, després d' una vida entera de lluyta y sacrifici.

P. Mes lo gran Ramon Lull no fou místich?

R. Sí; mes en tot cercá un fi práctic fins en sa complicada filosofía. Son projecte d' ensenyansa de llenguas orientals, sos somnis de conversió dels infidels y sa mort en terras africanas, ho comprovan també.

P. Y en l' ordre artístic qué ho demostra?

R. Lo predomini de l' arquitectura que es la més útil de todas las bellas arts, y dintre de la arquitectura la decidida preferencia per l' art románich que es entre tots, lo més humá y menys idealista.

P. Quins elements determinen lo carácter catalá?

R. L' esperit práctic y utilitari, lo geni mercantil y un temperament oberta y decididament lliberal y tradicionalista á la vegada.

P. Ja se ha demostrat abans lo carácter práctic de la gent catalana; cóm se comprova son esperít mercantil?

R. N' hi ha prou ab veurer la crexensa del comers catalá malgrat las desconcertadas disposicions dels governs espanyols, y considerar que Catalunya fou, quan se governava ella matexa, una de las primeras potencias mercantils y marítimas d' Europa.

P. Mes, no té avuy la Catalunya industrial lo mercat d' Espanya?

R. Sí; però lo mercat espanyol es mólt inferior al que havía sapigut conquistarse Catalunya en lo temps de la seva autonomia, donchs la política castellana treballant pera la uniformitat espanyola, ha destorbat la expansió de la industria y comers catalans, circunscrivintlos á Espanya y sas colonias y lligant axís las diferentas nacions del Estat pera llurs interessos.

P. Y son amor á la llibertat en qué se manifesta?

R. En las institucions verament democráticas que se dóna Catalunya en las passadas centúrias; en las lluytas desesperadas y heróicas ab que las defensá del absolutisme; y en la consagració de la llibertat de testar per las nostras lleys civils.

P. Quíns fets de la historia contemporánea poden citarse també?

R. Las duas guerras civils, en las que tots, tant los que se deyan lliberals com los que s' anomenaven carlins, donavan generosament la vida per ideals de llibertat.

P. Ha tingut molta forsa en la nostra terra l' esperit tradicional?

R. A excepció d' Inglaterra y de la antiga Roma, cap nació d' Europa pot alabarse com Catalunya d' haverlo possehit tan vigorós. Com á Roma la lley de las XII Taulas y á Inglaterra la Carta Magna, los Usatges de Barcelona han estat lo fonament may somogut ni destruhit de tota la nostra lley.

P. Quin altre fet pot esmentarse?

R. La duració meravellosa, avuy sobre tot en que las lleys duran mesos tan sols, de la constitució del municipi de Barcelona, que ab lleugeras reformas visqué cinch cents anys, fent honor á la sabiesa de son autor lo Rey En Jaume; y encara es de notar que no morí d' inútil sinó víctima de la forsa bruta d' un conquistador.

P. Quins vicis han comensat á desnaturalisar lo nostre carácter nacional?

R. L' esperit de rutina, l' utilitarisme més desenfrenat, l' individualisme y lo flamenquisme.

P. Com han sobrevingut?

R. Per la degeneració del nostre carácter, efecte de trobarse Catalunya, desde fa alguns sigles, en una atmósfera contraria á sa manera de ser.

P. Quin es aqueix element enemich de Catalunya y que desnaturalisa son carácter?

R. L' Estat Espanyol.

III

L'Estat Espanyol

P. Quins foren sos autors?

R. Ferrán V é Isabel la Católica.

P. Quants crims han tingut de cometres pera constituhirlo?

R. L' enmatzinament de Carles de Viana, la deshonra d' Enrich IV de Castella y de sa esposa, la inícuca expoliació de sa filla Joana, y la falsificació d' una butlla pontificia que serví de fonament á la conquesta de Navarra.

P. Y no se parla també de dos crims gravíssims comesos pera entronisar á Isabel la Católica?

R. Sí; la veu pública d' allavors atribuhí á enmatzinament la mort de sos germans Alfons y Enrich IV de Castella.

P. Cóm se formá l' Estat Espanyol?

R. Per la unió de las Coronas d' Aragó y de Castella.

P. Quína era la situació de Castella al ferse aquesta unió?

R. L' anarquía, la corrupció mes espantosa; los nobles castellans convertits en lladres de camí-ral; lo bandolerisme, la despoblació, lo curs forsós de la moneda de baixa lley; tal era lo quadro de desgavells que presentava. Ho diu un castellá: lo P. Mariana.

P. Y la situació de la Corona Catalana-aragonesa?

R. Continuava sent la primera potencia del Mediterrani, per son comers, son poder naval y sa diplomacia.

P. Y quíns territoris comprenía lo Realme Castellá?

R. Castella, Lleó, Galicia, Asturias, Provincias Bascongadas y lo nort d' Andalusía.

P. Y la Confederació Catalano-aragonesa?

R. Catalunya ab los comtats de Rosselló y Sardanya, Mallorca, Valencia, Aragó, Sicilia, Nápol, Sardenya y Malta, los ducats d' Atenas y Neopátria y nombrosas factorías en la costa d' Africa; ó sia lo doble del territori castellá.

P. D' ahont prové donchs la grandesa de la Espanya d' aquella primera centúria?

R. De la grandesa de la Corona d' Aragó.

P. Malgrat la superioritat de la Corona Aragonesa, qui governá desde llavors y segueix governant l' Estat Espanyol?

R. Castella.

P. Y axó no es una exageració?

R. Desgraciadament massa exacte que es. En tres sigles de monarquía absoluta no hi hagué cap ministre catalá; durant l' época parlamentaria poch y en períodos curtíssims. En quant á la gran massa d' empleats, es sabut que es castellana.

P. No hi ha diputacions y ajuntaments catalans?

R. Sí; però actúan segons las lleys y costúms no catalanas; seguint l' esperit de la política castellana dirigida per los caps-de-colla de Madrid.

P. Quín altre fet ho demostra també d' una manera palpable?

R. La imposició de tot lo castellá per part dels governs. Las institucions y costums polítiques, los complicats engranatges administratius y sas corruptelas, las lleys de tota mena naxen de la tradició castellana ó be son dutas de Fransa y vestidas al estil de Castella. Es més: ab lo nom d' *espanyola* han imposat la llengua castellana á tots los pobles d' Espanya, han batejat d' espanyolas las sevas costums, y han fet encarnació del tipo espanyol lo *torero* y a la *manola*, com si á Espanya no hi hagués altre poble que Castella.

P. Cóm se comprén aqueix resultat donada la superioritat de la Confederació Catalano-aragonesa?

R. Los Reys, que al fundarse l' Estat Espanyol treballaven pera ferse absoluts, fixaren lo centre del govern á Castella quin temperament absolutista los facilitava una tasca gayre be impossible de portar á cap en la democrática Corona Aragonesa.

P. Y cóm governaren los castellans l' Estat Espanyol?

R. Tan malament com fou possible: casi destruhiren lo comers é industria de Catalunya; se dexaren pendre lo domini dels mars que tenían las nostras esquadras; los barcos venían carregats d' or d' América y las tropas se sublevaban per falta de pagas; y anaren perdent tots los dominis de la Corona d' Aragó á Italia y lo Rosselló, y los realmes de Portugal y los Payssos Baxos, que per herencia havían adquirit.

P. Y qué han fet en nostre temps?

R. Empenyaren á sublevarse, ab sas escandalosas explotacions, á las colonias americanas, y després de perdre tot un mon rich y florent, concentran totas sas

aspiracions nacionals en apoderarse dels ermots y pedregars de las kábilas riffenyas.

P. L' Estat Espanyol, á quín dels dos Estats que s' uniren pera formar-lo se sembla més?

R. Al Estat Castellà, del qual ve á ser continuació per sa política tan interior como exterior.

P. Lo desgovern es donchs mal vell á Castella?

R. En casi totes las épocas de sa historia son veritat las següents paraulas d' un cronista castellà: «En ninguna parte del reino non se facia justicia... En los lugares que non eran cercados non moraba ninguno et en los lugares que eran cercados manteníanse los más de ellos de los robos et furtos que fazían... Muchas de las gentes del reino desamparaban heredadas et *fueron á poblar los reinos de Aragón et de Portugal.*»

P. Ab quín Estat contrasta extraordinariament per son origen, organissació y política, l' Estat Espanyol?

R. Ab la Confederació Catalana–aragonesa.

IV

La confederació Catalana–aragonesa

P. Qué fou la Confederació Catalano–aragonesa?

R. La monarquía federativa composta d' Aragó, Catalunya, Valencia y Mallorca y los Estats de Sicilia, Nápolis, Córcega, Sardenya y Milán.

P. Quína fou la base de la Confederació?

R. La unió de Catalunya y Aragó.

P. Cóm se realissá aquexa unió.

R. Per la voluntat dels dos pobles mitjantsant lo casament d' una nena, la virtuosa

Petronella, ab Ramon Berenguer IV lo Sant.

P. Cóm demostraren los pobles confederats la voluntat de viure units?

R. Declarant en las primeras Corts generals de la Confederació, la indisolubilitat de sa unió, estatuhint que s' havia de desobehir al Rey que volgués trencarla, y obligant al Monarca, al comensament de cada regnat, á jurar que mantindría perpétuament la unió federativa.

P. No contrastan vivament aquexos precedents ab los del Estat Castellá?

R. Si; abans de ferse la unió definitiva de Castella y Lleó, registra la historia nombrosas unions y separacions per insurrecció de Astúries y Cantábria, Lleó y Castella.

P. Y qué succehí al unirse Aragón y Castella?

R. Tot just la unió s' havia realisat quan ja s' iniciaren en la Corona Aragonesa tendencias á separarse, que s' han reproduhit en moltes ocasions, sobre tot á Catalunya.

P. Cóm s' explica que los pobles catalans–aragonesos que tan alt esperit d' unió demostraren, al ajuntarse ab Castella, tendissen desseguida á separarsen?

R. Perque Castella al unirse ab Aragón, lo mateix que en totes sas unions anteriors, baix lo nom d' associada, obrava com á despótica conquistadora.

P. En quína forma se governava interiorment la Confederació Catalana–aragonesa?

R. Cada Estat tenía en sos assumptos interns absoluta independència.

P. Y en los negocis exteriors?

R. Aparexían units com un sol Estat baix la direcció del Rey.

P. Quín era lo nom de la Confederació?

R. Corona d' Aragón.

P. Quina era sa llengua oficial en los negocis internacionals?

R. La catalana.

P. Y en los assumptos interiors?

R. La llengua propia de cada Estat.

P. Donaren bon resultat aquexos principis?

R. L' esplendor sempre crexent de la casa aragonesa es una resposta eloqüentíssima.

P. Quan comensá sa decadencia?

R. Al entronisarse la dinastía castellana que, tot just mestressa del poder, iniciá la llarga y no termenada cadena d' agravis y humiliacions envers la nostra malhaurada Pátria.

V

Agravis de Catalunya

P. Cóm s' entronisá en la Confederació Catalana–aragonesa, la dinastía castellana?

R. Per la violació de las sagradas costums, que regulavan la successió á la Corona, per part del Parlament de Casp que proclamá á Ferrán d' Antequera en lloch de Jaume d' Urgell.

P. Quínas memorables paraulas pronunciá lo rey Ferrán en las Corts de Barcelona, estant voltat de la noblesa y dels Concellers de la ciutat?

R. Contá com ell «avía muy bien mercado este reguado, e como le avía costado mas de mil doblas de oro.»

P. Quíns agravis ha rebut la terra catalana?

R. Gayre be tots los fets de la nostra historia posteriors á la vinguda de la dinastía castellana, enclouen algun agravi.

P. Quín fou lo primer agravi que rebé del rey Ferrán la nostra Pátria?

R. L' haver entrat en la Confederació voltat de personatjes y tropas castellanias faltant axís á las lleys de la terra.

P. Quín altre agravi rebé la nostra Pátria?

R. Lo torment y mort traydora del darrer príncep de la casa real catalana, En Jaume d' Urgell, y lo tracte indigne que donaren á sa esposa.

P. Cóm tractaren al Comte d' Urgell?

R. Lo rey Ferrán d' Antequera, faltant als pactes de la capitulació, l' entregà ben agarrotat á un escamot de soldats castellans que lo bofetejaren y lo mofejaren, cridantli «fijo de ...», «nescio: villano, modorríco catalán»; martiritzantlo axís fins que tres prínceps de la casa real de Castella l' escanyaren vilment ab sas propias mans quan ja vell, malalt y ben lligat cap resistencia podía oposarlos.

P. Quí facilitá los recursos pera la expedició de Colon?

R. La Corona d' Aragón.

P. Quína fou la recompensa?

R. Privar als catalans y á tota la Corona Aragonesa de comerciar ab América.

P. Quan Fransa declará la guerra á Espanya en temps de Felip IV, quína conducta seguí Catalunya?

R. Fent un esforç heróich armá y mantingué un exércit de 30.000 voluntaris que reconquistaren lo castell de Salces y feren recular als francesos invasors.

P. Cóm pagá lo govern de Madrit tants sacrificis?

R. Abocant sobre Catalunya nombrosos tercís castellans, quins com si fossen en pays conquistat, violavan las donas, assessinavan á la gent indefensa, saquejavan las iglesias y calavan foch á casas y castells y vilas.

P. De quina manera correspongué Felip V als obsequis de Catalunya durant sa estada á Barcelona?

R. Rebaxant la dignitat dels Concellers, tancant la Universitat y privant á la Diputació de Catalunya del dret de recaudar impostos.

P. Rebé Catalunya altres agravis?

R. Ni una sola se sas lleys fonamentals, dexá de ser trencada á cada pas per los governs castellans, ni una sola de sas llibertats desconeguda.

P. No hi havia una constitució que declarava sagrat é inviolable lo domicili del catalans?

R. Sí.

P. La respectaren los virreys castellans?

R. Ab la excusa de perseguir bandolers enderrocaren centenars de masías y castells.

P. Fins á quin punt arribá la tiranía en temps de Felip III?

R. Fins á manar que s'arranquessen totas las portas y finestras dels masos de Catalunya.

P. Qué disposavan sobre allotjaments las lleys catalanas?

R. Que la casa catalana n'estava exempta, no podentshi allotjar ningú sens voluntat del cap-de-casa, mitjansant los pactes ó condicions que ell fixés.

P. Cóm se compliren en temps de Felip IV?

R. Manant que los tercis castellans s'allotjessen malgrat totas las lleys en contra y «encare que los amos de las casas tinguessen de dormir á terra».

P. Quína altre constitució importantíssima violavan constantment en profit de la gent de Castella, los reys de la dinastía castellana primer, y los governs de Madrit després?

R. La que manava fossen catalans tots los que exercissen cárrechs públichs á Catalunya.

P. Contra quína institució reclamaren las Corts Catalanas?

R. Contra la Inquisició, quan, ab la organisació que li donaren los Reys Católichs, quedà convertida en dócil instrument del absolutisme de Castella.

P. Quína era la aspiració de Castella?

R. *Reducir estos reinos de que se compone España «al estilo y leyes de Castilla» sin ninguna diferencia:* son paraulas d'un primer ministre castellá.

P. Y cóm havia d'obtenirse eix resultat?

R. Lo mateix ministre ho diu, aconsellanho al soberá: *Hacer que se ocasione algun tumulto popular grande y con este pretexto, como «por nueva conquista» asentar y «disponer las leyes (de Cataluña) en la conformidad de las de Castilla», y de esta*

misma manera irlo ejecutando en los otros reinos.

P. Se portá á cap aqueix plan?

R. Sí; però gracias á la heróica defensa de Catalunya, no doná llavors lo resultat que desitjavan.

P. Però lo doná á la fí?

R. Sí; en temps de Felip V: llavors Catalunya sucumbí gloriosament al pes de Fransa y Espanya reunidas.

P. Quína ha estat desde alashoras la sort de Catalunya?

R. Li han arrebatat, extint de l' un a l' altre tots sos drets y llibertats, y han arreconat sa llengua trayentla dels tribunals, de las escolas, de tots los actes públichs, y obligantnos á usar la castellana.

P. Com contesta lo govern á la generosa conducta que segueix Catalunya quan sobrevenen calamitats com las guerras de Cuba, d' África, los terratrémols d' Andalusía, las inundacions de Murcia y de Consuegra, etc.?

R. Ab tractats de comers que entregan als extrangers la industria catalana.

P. Y cóm se portan lo govern, la prempsa y la gent de Castella quan alguna calamitat pública flagella á Catalunya?

R. Nos abandonan á las nostras forsas.

P. Quína conseqüencia se deduheix d' aquestos fets?

R. Que sols se recordan de que som espanyols pera cobrarnos contribucions, ó quintar lo nostre jovent, ó demanarnos diner, ó sacrificar los nostres interessos.

P. Quína ha estat donchs la conducta de Castella envers Catalunya?

R. La dels pobles conquistadors ab los payssos conquistats.

P. No confessá un diputat castellá que com á pays conquistat consideravan á la nostra Pátria?

R. Efectivament, digué: *«Si hemos logrado reducir a Aragón y Cataluña, á esos inmensos dominios de los Condes de Barcelona, á ese país de fieras que ha sabido conquistar el imperio de Oriente, que ha dominado en las costas y en las islas del*

Mediterráneo, á ese pueblo que tiene una historia noble y esclarecida, no sé porque hemos de dejar de reducir á un pueblo que no tiene más historia que la que le ha dado la bandera de Castilla». Se refería als bascos.

P. Qué hem fet los catalans al rebre cada agravi?

R. Hem reclamat justicia, y nos han contestat insultantnos.

P. Cóm contestá Ferrán V als nobles que se li quexavan de que donés tots los cárrechs als castellans?

R. Que valía molt més lo cor gran dels castellans que lo cor petit de la gent aragonesa, y que *«el estiércol de Castilla es ámbar en Aragón»*.

P. Qué se deya en la Cort de Felip IV, dels catalans?

R. Que eran *«aborto mónstruo de la política»*; sols porque eran lliures y no esclaus del Rey com la gent de Castella.

P. Y modernament s' han reproduhit exos insults?

R. Sempre que Catalunya demana justicia surten á parlar del *«egoismo de los catalanes»* los matexos que nos carregan de contribucions per anar engroxint las collas de sa invasora burocracia.

P. Quín altre insult nos dirigexen?

R. Com las injusticias sovintejan y constantment havém de demanar reparació, nos befan ab lo *«pide más que un catalán»*, que resulta un sarcasme en boca dels que si no demanan es porque s' ho prenen.

P. Quína conducta debém seguir donchs los catalans?

R. Unirnos tots y exigir ab dignitat y energía lo que de dret nos pertoca.

VI

Reivindicacions de Catalunya

P. Quina frase célebre resumeix las nostras aspiracions y ve á constituhir lo lema de la nostra bandera?

R. Catalunya pels catalans!

P. Qué significa aqueixa frase?

R. Que á Catalunya han de governar los catalans, y no com avuy los castellans ó los polítichs á la castellana; ni més ni menos que si nosaltres fossem menors d' edad ó no en sabessem.

P. Cóm debém posar terme á aqueixa imposició afrentosa pera nosaltres?

R. Estatuhint que tots los cárrechs públichs de Catalunya hagen d' esser desempenyats per catalans.

P. Qué més devém reivindicar?

R. Lo dret indiscutible de Catalunya á constituhirse y organisarse segons sas necessitats y carácter, y á donarse las lleys de tota mena que més escayguen á sa manera d' ésser.

P. Quín altre dret se nos ha de regoneixer?

R. Lo d' usar en tots los actes publichs y privats la llengua catalana, com á única oficial á Catalunya.

P. Cóm poden armonisarse aquexas justissimas reivindicacions ab la unitat política d' Espanya?

R. Per medi de la organisació regionalista, que consisteix en la unió federativa de las antigas nacionalitats espanyolas.

P. Quinas atribucions tindría lo poder central ó federal en aquesta organisació?

R. Totas las referents á las relacions d' Espanya ab los altres Estats, y en general, á interessos que fossen comuns á totas las regions espanyolas, com l' exércit, las aduanas, ferro-carrils generals, etc.

P. Y lo poder nacional catalá?

R. Tindría totas las demás.

P. Cóm se formarían las Corts Catalanas?

R. Per medi de sufragi universal dels caps-de-casa, per gremis y professions, á fi d'acabar ab lo parlamentarisme que entrega lo govern dels Estats als xerrayres d'ofici.

P. Quína fora la base de la administració catalana?

R. La descentralització ó autonomía administrativa de las comarcas y municipis, y la supressió del expedienteig.

P. Cóm contribuiría Catalunya á la formació del exércit espanyol?

R. Per medi de voluntaris, ó be entregant una compensació en diner préviament convinguda ab lo poder federatiu; quedant abolidas las quintas.

P. Y lo sistema de contribucions en quins principis se fundaría?

R. En los següents: cap contribució tindria per base exclusiva la capitació; cap s'imposaría sobre lo consúm de materias de primera necessitat; totas recaurían sobre la renda y los beneficis; y se nivellaría lo pressupósit per medi d'una contribució progressiva limitada.

P. Qué vol dir contribució progressiva?

R. Que lo tant per cent que ha de pagarse creix á mida que crexen los ingressos de que disfruta lo contribuyent.

P. Y limitada, que significa?

R. Que l'augment d'aqueix tant per cent déu deturarse al arribar á un tipo máxim prudentment fixat.

P. L'establiment dels sistema regionalista, portaría cap perturbació á la industria y comers de Catalunya?

R. No; porque lo régim económich fora lo mateix pera tota Espanya, y en cambi, allavors, á més del mercat espanyol, afavorits per la nova política, sabrían los nostres productors conquistarse nous y més importants mercats.

P. Però, y si á causa d'arrebassarsels lo monopoli del govern, rebutjessen los pobles castellans los nostres productes?

R. L'interés particular es lo móvil de las operacions mercantils, y per axó totas las tentatives d'aqueixa mena motivadas per rivalitats de poble á poble, han fracassat

sempre.

P. No hi ha alguns països en los quals està establerta una organització semblant a la que acabem d'exposar?

R. Suïssa, Estats Units, Alemanya, Regne Unit de la Gran Bretanya, Àustria-Hongria, etc.

VII

Triomfarem?

P. Sent com som menys en nombre los catalans, es possible que guanyem?

R. Es segur; perquè no som sols a treballar, y a més las corrents de la época actual nos son favorables.

P. Ab quina ajuda pot contar Catalunya?

R. Ab la de Navarra, Basconia y Galicia, y a no trigar, ab la dels demés Estats de l'antiga Corona Aragonesa. Totes aquestas regions desitjan pera ellas, lo que volém nosaltres pera Catalunya.

P. De qué més podem refiarnos?

R. De que lo desgavell ja no pot ser més gran, y quan tot està desballestat per forsa ha de caure.

P. Y qué es lo que substituirá al règim actual?

R. Lo Regionalisme, perquè tots los altres sistemes de govern están desacreditats per los resultats per los resultats desastrosos que han produhit.

P. Es cert que las corrents de la época actual nos son favorables?

R. Los més eminents tractadistas de la ciencia política moderna, desde los positivistas més exagerats fins als més fervorosos catòlics, tots combaten los principis de govern avuy establerts, y demostren en sas novellas investigacions, la

justicia y conveniencia de las doctrinas regionalistas. Per altra part, es notori lo afany de fer declaracions regionalistas que s' ha apoderat de molts polítichs que, malgrat serne naturalment adversaris, veuen clar que es la idea del pervindre.

P. Quín altre fet ho demostra?

R. Un d' eloqüentíssim: en tots los pobles de situació consemblant á la de Catalunya, y en los quals no s' ha implantat encara lo Regionalisme, van crexent y extenentshi cada dia las reivindicacions nacionalistas, com ne son exemple los moviments autonomistas de Irlanda y Escocia, Provensa, Llenguadoch y Gascunya, Venecia, Nápolis y Sicilia, Esthonia, Livonia y Finlandia, Bohemia y Polonia.

P. Quín fet demostra que las novas tendencias de la época son favorables á Catalunya?

R. Lo renaxement que en la nostra Pátria s' ha operat en la industria y lo comers, y lo que va operantse en las bellas arts, la literatura, la historia y en tots los demás ordres de l' activitat humana.

P. Quín renaxement coronará y exalsará á tots los, altres renaxements de Catalunya?

R. Lo renaxement polítich que tornantli la autonomia fentla altra vegada senyora de sos actes, produhirá la regeneració complerta de sa vida política y administrativa.